

Asia: VN/23793/2023

## **Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?**

Nykyinen hallitus on tehnyt ja tekemässä merkittäviä muutoksia työttömyysetuuksiin. Työttömyysturvan piiriin pääseminen kestää pidempään ja taso laskee. Samalla myös muita etuuksia ollaan leikkaamassa. Samalla työttömyys on kasvanut ja työmahdollisuudet ovat edelleen rajalliset.

#### **Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?**

Ehdotus pienentää työnhakijoiden kiinnostusta palkkatukityöllistymiseen sekä rajaa kokonaistaloudellisella hyödyttömyydellä sen pois kuntien työllistämisinstrumenteista.

Esimerkiksi Salon kaupungilla on käytetty kuntien palkkatukityöllistämistä ennen vuoden 2023 palkkatukiuudistusta pääasiallisesti yrityksiin suunnattuna edelleensijoituksena. Vaikuttavuutta on arvioitu ja vuosittain 30-50% edelleensijoitukseen osallistuneista työttömistä työllistyi jakson jälkeen. Palkkatukityötä on kohdennettu tuhat päivää työmarkkinatukea saaneisiin, vaikeimmin työllistyviin nuoriin sekä maahanmuuttajiin. Palkkatukijaksojen oheen on liitetty erilaisia valmennuksia ryhmässä ja yksilöohjauksena tukemaan jatkotyöllistymistä. Näin ollen se on ollut vaikuttava työkalu vaikeimmin työllistyvien henkilöiden työllisyyden edistäjänä eli kohdentunut ryhmiin, jotka ilman palkkatukea eivät olisi todennäköisesti työllistyneet. Vuoden 2023 palkkatukiuudistus sekä nyt käsillä oleva työssäoloehdon kertymistä koskeva ehdotus rajaavat kuntien tehokkaan työllisyyttä edistävän instrumentin samalla, kun rahoitusvastuu etuuksista laajenee. Ehdotus ei ole kannatettava heikoimmassa työmarkkinatilanteessa olevien työnhakijoiden työllistymisen kannalta.

Esityksen mukainen työssäoloehdon tarkastelujakson pidentäminen palkkatuetun työjakson ajalta on kuitenkin kannatettavaa, mikäli palkkatukityö ei jatkossa kerrytä työssäoloehdotusta.

#### **Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?**

Ehdotus on velvoitetöyöllistämisen osalta kannatettava, mikäli palkkatukityöllistämisen työssäoloehdon kertymistä koskeva ehdotus hyväksytään. Kokemusten mukaan velvoitetöyöllistäminen ei juuri lisää työnhakijoiden jatkotyöllistymistä pidemmällä tähtäimellä. Olisi kuitenkin tärkeä löytää myös uusia keinoja siihen, miten ikääntyneiden työnhakijoiden työllisyyttä voitaisiin edistää.

### **Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?**

Arvion mukaan valtaosa Salon kuntakokeilussa työssäolovelvoitteiden tai koulutusta vailla olevien nuorten sanktioiden purkuun käytetään joko palveluita tai ei-palkkatuettuja työsuhteita. Työnhakijan kannalta katsottuna palkkatukityö on kuitenkin samanveroista työtä kuin muukin työsuhteinen työ. Näin ollen sen tulisi kerryttää työssäoloehdotusta ja työssäolovelvoitetta samanarvoisesti kuin muukin työ, jotta tasa-arvoisuus toteutuisi.

### **Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdotusta ja ansiopäivärahan määrää koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?**

Ehdotus on kannatettava.

### **Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?**

Työttömyysturvan heikennykset: työnhakijoiden ja heidän perheidensä osalta vaikutukset ovat negatiivisia sekä taloudellisesti että inhimillisesti tarkasteltuna.

Palkkatuettua työtä ja työssäoloehdotusta koskeva ehdotus heikentää erityisesti vaikeassa tilanteessa olevien työnhakijoiden tilannetta. Vaikeasti työllistyvien ja pitkäaikaistyöttömien palkkatukijaksoilla on taloudellisten vaikutusten lisäksi ollut tunnetusti positiivisia vaikutuksia myös henkilöiden terveydelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Palkkatuki on tuki työnantajalle, eikä sen tulisi asettaa työntekijöitä työttömyysetuuksien osalta eriarvoiseen asemaan.

### **Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?**

Työttömyysturvan uudistukset vaikuttavat negatiivisesti kuntien talouteen etenkin talouden taantumassa ja samalla niiden työllisyysvaikutukset perustuvat epävarmihin oletuksiin. Vaikutukset kuntien talouteen ovat myös alueellisesti erilaisia.

Palkkatuettua työtä ja työssäoloehdotusta koskeva ehdotus lisää kuntien kustannuksia palkkatukityöllistämisen kokonaisuudessaan vähentyessä erityisesti vaikeammin työllistyvien kohderyhmässä eli tuloksena ovat lisääntyvät etuuskustannukset. Vaikutuksia on myös muihin julkisiin etuuskuluihin (asumistuen ja toimeentulotuen kustannukset).

Kuntien rahoitusvastuun tiukkeneminen tilanteessa, jossa kannustimet ja työllistämisen välineitä supistetaan, on puhtaasti talouspaineiden kohdistamista kuntiin valtion sijaan. Kuntien taloutta heikentävät muutokset tulee kompensoida täysimääräisesti.

Ehdotetaan poistettavan sivulta 71 perusteeton oletus: ”Riskinä on kuitenkin, että työvoiman ulkopuolelle pyritään ohjaamaan myös sellaisia henkilöitä, joiden työkyky mahdollistaisi pitkäkestoisilla työvoimapalvelupoluilla työllistymisen. Tämä riski voi jossain määrin kasvaa työssäoloehdotettujen muutosten johdosta.” Perustelut; Kunnilla ei ole mahdollisuutta

ohjata itsenäisesti työvoiman ulkopuolelle (esim. työkyvyttömyyseläke) työnhakijoita, tähän tarvitaan terveys-, sosiaali- ja kuntoutuspalveluiden arviointia, joita toteutetaan muiden tahojen toimesta ja usein yhteistyönä. Lisäksi yleisesti tiedossa on, että asia on todellisuudessa päinvastainen; Työnhakijoina on todella suuri määrä henkilöitä, joille työllistyminen ei ole mahdollista edes pitkän aikavälin kuluessa, eivätkä he ole kuntien työllistämistoimenpiteillä autettavissa.

**Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?**

Ei lausuttavaa.

**Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?**

Palkkatuetta työtä ja työssäoloehto koskeva ehdotus vähentää palkkatuen tarjontaan yrityksille. Tämä voi lisätä entisestään yritysten työvoimapulaa.

**Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?**

Ei lausuttavaa.

**Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?**

Koska palkkatukityöllistäminen on ollut vuosia merkittävä väline kuntien työllistämistoimissa ja sen merkitys tulee vähenemään, mikäli työssäoloehdon kertyminen poistuu, tulisi siirtymäaikaa pidentää muutokseen sopeutumiseksi. Kuntien toimintaa ja taloutta kehitetään pitkällä aikajänteellä. Tämän vuoden toimenpiteet työllistymisen edistämiseksi on kunnissa tehty osana strategisia suunnitelmia ja taloudellisesti perustuvat keväällä 2023 laadittuun vuoden 2024 budjettiin. Lainsäätäjän tulisi uudistuksissa ottaa huomioon kuntien toiminnan ja talouden suunnittelun aikajänne.

Esitämme, että palkkatuettu työ luettaisiin työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon nykyistä vastaavasti, jos työsuhde on alkanut viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2024.

**Muuta lausuttavaa esityksestä?**

Ei lausuttavaa.

**Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?**

Ei lausuttavaa.

Salon kaupunki - Salon kuntakokeilun kunnat (sekä tulevan Salon työllisyysalueen kunnista Salo, Koski TI ja Marttila) ovat yhdessä valmistelleet ja hyväksyneet tämän lausunnon, jonka Salon kaupunki on valtuutettu antamaan.